

สภาพปัญหา

สถานการณ์หลักนิติธรรมในไทยถดถอยอย่างต่อเนื่อง ยังคงมีผู้ถูกคุมขังโดยปราศจากการได้รับสิทธิสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม ปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งการคอร์รัปชันทั้งระดับท้องถิ่นและส่วนกลาง ในปี 2566 จากคะแนนดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 82 จาก 142 ประเทศทั่วโลก พบว่า หลักนิติธรรมของไทยยังคงมีอุปสรรคและความท้าทายในหลายด้าน การบังคับใช้กฎหมาย การปราศจากคอร์รัปชัน และประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็น 3 ตัวชี้วัดที่ประเทศไทยได้คะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยโลกและค่าเฉลี่ยในระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

RULE OF LAW

World Justice Project

RULE OF LAW INDEX

WJP RoL Index :

ปัจจัย 4 สิทธิขั้นพื้นฐาน

ปัจจัย 7 กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง
ปัจจัย 8 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สาเหตุและที่มาของปัญหา

1. ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
2. ประชาชนไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรจะเป็น
3. การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ
4. ผู้บังคับใช้กฎหมายขาดองค์ความรู้ และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน
5. ขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย ในการสนับสนุนการดำเนินงานตามกฎหมาย
6. ขาดประสิทธิภาพในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลระหว่างรัฐและประชาชน
7. ขาดการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

WJP RoL Index :
ปัจจัย 3 รัฐบาลที่โปร่งใส

3 จามจุรี

ปัญหาการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนในกระบวนการยุติธรรม จากกรณีศึกษาร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534

นวัตกรรม: การพัฒนาเปลี่ยนแปลงหน่วยประชาสัมพันธ์ให้ทันโลก DIGITAL TRANSFORMATION ให้ได้ผลลัพธ์การเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น ด้วยนวัตกรรมความรู้และอาชีพทาง DIGITAL MARKETING

1 การเวก

การมีส่วนร่วมของประชาชนผ่าน การแสดงความคิดเห็นในการจัดทำร่างกฎหมาย : กรณีศึกษาการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติทับลาน

นวัตกรรม: ระบบการรับฟังความคิดเห็น และการติดตามรับฟังความคิดเห็น (รับฟังหนู “แป็บ”)

4 ปารีชาต

การคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้ อยู่ในทะเบียนบ้านกลาง

นวัตกรรม: ปรับแก้กฎหมายให้ทะเบียนบ้านกลาง เป็นทะเบียนบ้านที่บุคคลผู้ อยู่ในทะเบียนบ้านกลาง สามารถอ้างอิง เป็นภูมิลำเนาของบุคคลดังกล่าวได้ และสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่อยู่ในทะเบียนบ้านกลาง

WJP RoL Index :
ปัจจัย 6 การบังคับใช้กฎหมาย

2 กาสะลอง

การจัดทำระบบเฝ้าระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ ที่กำหนดให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565

นวัตกรรม: การพัฒนา Mobile Application “J-SOCSAC” เพื่อเฝ้าระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ

5 พุทธรักษา

การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจรกับรถจักรยานยนต์ : กรณีไม่สวมหมวกนิรภัยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

นวัตกรรม: กล้องอัจฉริยะด้วยระบบ AI ตรวจจับผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ไม่สวมหมวกนิรภัย

หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๙ (ยธก.๑๙)

กิจกรรมถอดบทเรียน (Lesson Learned)

“กิจกรรมการถอดบทเรียน” เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนากระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการแนวทางในการจัดทำรายงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้ฝึกการจัดการกับปัญหาตามแนวทาง Problem Oriented Approach การระบุปัญหา (Problem Identification) และการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) บนพื้นฐาน คิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) และสร้างนวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการยุติธรรม โดยยึดประชาชน เป็นศูนย์กลาง ฝ่ายการนำเสนอผลผลิตในรูปแบบแผ่นเดียว (One Concept Paper) กลุ่มละ ๑ ผลงาน และผลผลิตรวม ในนามของรุ่น ๑ ผลงาน ซึ่งผู้เข้าอบรมฯ ประกอบด้วย ๑) กลุ่มการเวก ๒) กลุ่มกาสะลอง ๓) กลุ่มจามจุรี ๔) กลุ่มปาริชาติ และ ๕) กลุ่มพุทธรักษา โดยมีบทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary) ดังนี้

กลุ่ม ๑ การเวก นำเสนอเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำร่างกฎหมาย : กรณีศึกษาการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติทับลาน

ระบุว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจการสาธารณะของรัฐ อันเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ด้วยการใช้กลไกกระบวนการรับฟังความคิดเห็นกรณีศึกษาการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติทับลาน เพื่อให้เข้าใจปัญหา ผลกระทบของการสื่อสารและมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กระบวนการทำงานของภาครัฐ เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการรับฟังความคิดเห็น การดำเนินการดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง รวมทั้งยังจะเป็นการช่วยขับเคลื่อนหลักนิติธรรมในปัจจัยด้านรัฐบาลโปร่งใส ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของรัฐ และปัจจัยด้านสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน โดยรัฐมีการประกันเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก แนวทางการแก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่ในปัจจุบันการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำคู่มือการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย รวมทั้งแนวทางเบื้องต้นในการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการรับฟังความคิดเห็นกรณี #saveทับลาน อาทิ เช่น ๑) การกำหนดสิ่งที่จะไปรับฟังและข้อมูลประกอบการรับฟัง ๒) การแจ้งการรับฟังความคิดเห็น ๓) วิธีการรับฟัง ๔) การสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและการเปิดเผยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น ๕) การตรวจสอบการรับฟังความคิดเห็น

นวัตกรรมการแก้ไขปัญหา คณะผู้ศึกษานำเสนอ ๑.จัดทำระบบรับฟังหนู “แป๊ป” (PHAP: Public Hearing Acknowledgment (M)onitoring Platform) เป็นระบบหรือ application ที่ใช้เป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่รัฐสำหรับกระบวนการรับฟังและติดตามและการประเมินผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งการทำงานของระบบ PHAP มีดังนี้ ๑) ขั้นตอนเตรียมการและระหว่างการรับฟังความคิดเห็น ๒) กลไกการกำกับการรับฟังความคิดเห็น ๒.การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและกฎที่เกี่ยวข้อง โดย ๑) แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๒) แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหรือกฎที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นไว้เป็นการเฉพาะให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ๓.จัดทำคู่มือการรับฟังความคิดเห็นและคู่มือการใช้งานระบบ PHAP เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ ๔.กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก โดยให้สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา หรือหน่วยงานกลางที่มีความรู้ความชำนาญในการรับฟังความคิดเห็น และ **๕.สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและสื่อมวลชน รวมถึงสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชน**

กลุ่ม ๒ กาสะลอง นำเสนอเรื่องการจัดทำระบบเฝ้าระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ ที่กำหนดให้ใช้มาตรการเฝ้าระวัง ตามมาตรา ๒๒ ของพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕

ระบุว่ากระทรวงยุติธรรมได้ออกกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นมา คือ “พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือ ที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.๒๕๖๕” หรือ พ.ร.บ. JSOC ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันสังคมและผู้เสียหายจากการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีกและเพื่อส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด รวมถึงการเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญ โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องคำสั่งตามกฎหมาย เป็นการรักษาสัมดุลระหว่างการป้องกันสังคม และการคุ้มครองสิทธิอย่างเหมาะสม โดยกำหนดให้มีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ และมาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษเพื่อป้องกันสังคมและผู้เสียหายจากการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นอีก การให้บริการในกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมพิเศษ เน้นการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อเร่งรัดการดำเนินคดีทุกขั้นตอนให้รวดเร็วเกิดความเป็นธรรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพ และการบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา/จำเลยระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล พิทักษ์ ปกป้องสิทธิ และคุ้มครองประชาชนในสังคมให้อยู่อย่างผาสุก และร่มเย็น พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ **๑)การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ** การบูรณาการความร่วมมือเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำจากผู้กระทำความผิดคดีทางเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๖ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงยุติธรรม **๒) กรมคุมประพฤติได้มีหนังสือแจ้งแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ** ในการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ เป็นคู่มือการดำเนินการ ซึ่งมีแนวทางให้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **๓)การมีอาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามามีส่วนร่วม** ในการติดตามเฝ้าระวัง ส่งเสริมความรู้และทักษะในการจัดการผู้ป่วยทางจิตเวช หรือทักษะการเจรจาต่อรอง จะช่วยให้เกิดความปลอดภัยและเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น **๔)การใช้เครื่องมือในการเฝ้าระวัง** โดยคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำจะเสนอให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring – EM) เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของผู้ถูกเฝ้าระวังตลอดเวลา **๕)การนำคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมระดับจังหวัด (กพยจ.) มาเป็นกลไกสำคัญ** ขับเคลื่อนงานระดับจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดพื้นที่ต่าง ๆ สามารถเข้ามามีส่วนช่วยในการติดตามเฝ้าระวังร่วมด้วย

นวัตกรรมการแก้ไขปัญหาคณะผู้ศึกษานำเสนอ “การพัฒนา Mobile Application ด้วยระบบ smartphone with biometrics security monitoring system ภายใต้ชื่อ “J-SOCSAC” (JSOC for Society Awareness Control) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเฝ้าระวัง ติดตามตัว และประเมินพฤติกรรมผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษ ที่กำหนดให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังตามมาตรา ๒๒ ของพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานในการเฝ้าระวังและติดตามผู้กระทำความผิด ตาม พ.ร.บ. JSOC โดยแอปพลิเคชันนี้ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน หรือศูนย์ JSOC กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการเฝ้าระวัง ติดตาม และประเมินพฤติกรรมผู้กระทำผิดภายหลังพ้นโทษ โดยผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

กลุ่ม ๓ จามจุรี นำเสนอเรื่องปัญหาการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนในกระบวนการยุติธรรม กรณีศึกษาร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔

ระบุว่า หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการส่งสารก่อนออกกฎหมาย ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กระทรวงยุติธรรม สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและสื่อมวลชน ไม่มีความเชี่ยวชาญในด้านการประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับประชาชน ทำให้ไม่ตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายได้อย่างครบถ้วน และส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดระหว่างภาครัฐและประชาชน กรณีศึกษาร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มีกลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่ม ได้แก่ ประชาชนทั่วไป ผู้ที่เคยถูกดำเนินคดีในคดีเช็ค เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย นักกฎหมาย สื่อมวลชน องค์กรภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจ เช่น การกำหนดบทเฉพาะกาลที่รองรับกรณีกฎหมายจากการสำรวจข้อมูลของประชาชนจำนวน ๑๐๑ คน พบว่า ร้อยละ ๕๒.๕๐ ไม่ทราบว่ามีร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มีการยกเลิกกฎหมายอาญา และอยู่ในขั้นตอนไหน กระทรวงยุติธรรมรับผิดชอบเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ การปรับปรุง แก้ไข ยกเลิกกฎหมายร้อยละ ๒๓.๘๐ และประชาชนไม่แน่ใจว่าหน่วยงานใดในกระทรวงยุติธรรมรับผิดชอบเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์การเผยแพร่ยังการสื่อสารในกระบวนการยุติธรรมยังไม่สามารถเข้าถึงได้ แนวทางแก้ไขโดยใช้ “นวัตกรรมการแก้ไขปัญหา” ควรมีการเพิ่มพันธกิจ(Mission) ให้กับฝ่ายที่รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์และสื่อสารที่ต้องมีความรู้ความสามารถทางด้าน Digital Marketing มาใช้ในการวัดผล คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอ

นวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาคณะผู้วิจัยนำเสนอ ๑) นวัตกรรมเชิงกระบวนการ โดยต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์และสื่อสาร ทั้งก่อนและหลังออกกฎหมาย ในรูปแบบที่ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้ไปยังผู้รับสารในทุกช่องทาง เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โซเชียลมีเดีย ต้องมีการสร้างและส่งเสริมบุคลากรภาครัฐที่ทำหน้าที่สื่อสารข้อมูลให้มีทักษะการสื่อสารที่ดี เช่น ความรู้ทางด้าน Digital Marketing สามารถสื่อสารได้ชัดเจน กระชับ และเข้าใจง่าย ทั้งการสื่อสารด้วยวาจาและการเขียน สามารถรับฟังความคิดเห็นได้ด้วย และตีความผลการวิเคราะห์เพื่อสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้องและมีประโยชน์ต่อประชาชน สามารถจัดการและสื่อสารในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและทันเวลา **๒) นวัตกรรมเชิงเทคโนโลยี** เนื่องจากในขณะทำการศึกษาพบว่าข้อมูลที่มีการประชาสัมพันธ์ของกระทรวงยุติธรรมค้นพบได้ยากจะต้องมีช่องทางในการประชาสัมพันธ์และสื่อสารก่อนออกกฎหมาย โดยสร้างแอปพลิเคชันสำหรับการถามตอบกฎหมายออนไลน์เพื่อช่วยให้ประชาชนทั่วไปที่อาจได้รับผลกระทบสามารถปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ ด้านกฎหมายได้ผ่านวิดีโอคอลหรือแชทบแบบเรียลไทม์ สร้างแพลตฟอร์มที่สามารถสื่อสารกับประชาชน ผ่านระบบออนไลน์ การใช้ AI, Chat GPT และ Machine Learning ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางกฎหมาย หรือการให้คำแนะนำด้านกฎหมายเบื้องต้น การใช้ E-discovery ช่วยในการค้นหาและวิเคราะห์ข้อมูลที่จำเป็นจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งให้มีการใช้ Chatbots ในการตอบคำถามเบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายที่ต้องการอย่างรวดเร็ว หรือขอความร่วมมือไปยังเครือข่ายโทรศัพท์มือถือทุกค่ายที่มีมากกว่า ๘๕ ล้านเลขหมายให้มีการแจ้งเตือนทุกครั้ง ซึ่งแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชน และหน่วยงานภาครัฐ ของสำนักงานกิจการยุติธรรมในส่วนการประเมินผลมีการกำหนดกรอบระยะเวลา และขาดตัวชี้วัด ควรมีการกำหนดเกณฑ์ในการชี้วัดเพื่อให้การเผยแพร่นั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กลุ่ม ๔ ปารีชาต นำเสนอเรื่อง การคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้อยู่ในทะเบียนบ้านกลาง

ระบุว่า การคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้อยู่ในทะเบียนบ้านกลาง การที่บุคคลผู้อยู่ในทะเบียนบ้านกลางเสียสิทธิที่ควรได้รับตามกฎหมายตามที่ได้มีการศึกษานั้น พบว่ามีสาเหตุเกิดจากการที่บุคคลคนเหล่านั้นไม่สามารถมีทะเบียนบ้านจริงให้ย้ายเข้าไปอยู่ได้ และในกรณีที่ศาลออกหมายจับผู้ใด หากยังมีตัวผู้นั้นมาภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ศาลออกหมายจับให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแจ้งให้อำนาจการทะเบียนกลางทราบ และให้อำนาจการทะเบียนกลางดำเนินการให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งย้ายผู้นั้นออกจากทะเบียนบ้าน และเพิ่มชื่อและรายการของผู้นั้นไว้ในทะเบียนบ้านกลาง ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเต็มใจหรือไม่ก็ตาม ซึ่งอาจเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลเพราะเป็นการจำหน่ายชื่อของบุคคลดังกล่าวออกไปโดยไม่ได้รับความยินยอม จึงทำให้เกิดปัญหาการเสียสิทธิของบุคคลที่อยู่ในทะเบียนบ้านกลาง เนื่องจากกรมการปกครองเห็นว่าทะเบียนบ้านกลางไม่ใช่ทะเบียนบ้านตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘ คณะผู้ศึกษาเห็นว่า จากสาเหตุดังกล่าวทำให้บุคคลที่มีที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านกลางเสียสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย สิทธิของผู้สูงอายุและคนพิการที่จะได้รับสิทธิสวัสดิการจากรัฐ สิทธิการมีส่วนร่วมในการปกครอง และสิทธิการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

นวัตกรรมการแก้ปัญหา คณะผู้ศึกษานำเสนอแนวการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้อยู่ในทะเบียนบ้านกลางคือ ๑) ปรับแก้กฎหมายหรือระเบียบที่มีอยู่เดิม หรือยกร่างกฎหมายหรือระเบียบขึ้นใหม่ ๒) สร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่อยู่ในทะเบียนบ้านกลาง โดยมีข้อเสนอแนะคือ ๑. **ปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕** และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๔๖ โดยกำหนดให้ทะเบียนบ้านกลางเป็นทะเบียนบ้านประเภทหนึ่ง ๒. **พัฒนาแอปพลิเคชัน “ThaiD”** เพื่อใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่อยู่ในทะเบียนบ้านกลาง ๓. **สร้างความร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** เพื่อบูรณาการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้อยู่ในทะเบียนบ้านกลางร่วมกัน ๔. **การแก้ปัญหาเร่งด่วนสำหรับบุคคลที่อยู่ในทะเบียนบ้านกลางและอยู่ในกระบวนการยุติธรรมของกรมราชทัณฑ์** ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม โดยกำหนดให้ทะเบียนบ้านเรือนจำเป็นทะเบียนบ้านของผู้พ้นโทษเป็นการชั่วคราวในระหว่างที่ผู้พ้นโทษยังไม่สามารถย้ายไปยังทะเบียนบ้านใหม่ได้ เพื่อให้ผู้พ้นโทษสามารถใช้เป็นทะเบียนบ้านเพื่อรับสิทธิต่าง ๆ ของรัฐได้

กลุ่ม ๕ พุทธรักษานำเสนอเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจรกีดจรรย์ยานยนต์ : กรณีไม่สวมหมวกนิรภัย ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ระบุว่า รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด และจังหวัดที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุดคือ กรุงเทพมหานคร ซึ่งสาเหตุหลักๆที่ทำให้เกิดการเสียชีวิตมาจากการการไม่สวมหมวกนิรภัย จากการศึกษาการบาดเจ็บที่ศีรษะเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิตและความพิการ สำหรับประเทศในยุโรปร้อยละ ๗๕ ของการเสียชีวิตในกลุ่มผู้ใช้ยานยนต์ที่มีสองล้อเกิดจากการบาดเจ็บที่ศีรษะ ประมาณกันว่าค่าเฉลี่ย ในประเทศที่ประชากรมีรายได้ต่ำถึงปานกลาง (รวมประเทศไทย) ตัวเลขนี้จะสูงถึงร้อยละ ๘๘ ผลกระทบทางด้านสังคมสำหรับผู้รอดชีวิตจากการบาดเจ็บที่ศีรษะต่อครอบครัวและชุมชนนั้นมีสูงมาก เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วคนเหล่านี้ต้องได้รับการดูแลรักษาเป็นพิเศษและเป็นเวลานาน ทั้งยังต้องเสียเงินค่ารักษาพยาบาลเป็นจำนวนมาก การบังคับใช้กฎหมายของไทยสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีมาตรฐานเดียวกัน สำหรับทุกคน และทุกการกระทำความผิดทำให้ประชาชนมีความเกรงกลัวกฎหมายจนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่สวมหมวกนิรภัย ก็จะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยลดสถิติการเสียชีวิต แม้จะยังไม่

นวัตกรรมการแก้ปัญหา คณะศึกษานำเสนอ **๑) การใช้นวัตกรรมเครื่องมืออย่างการติดกล้องอัจฉริยะระบบเอไอ (AI)** ตรวจจับผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ไม่สวมหมวกนิรภัย เพื่อลดอุบัติเหตุบนท้องถนน ถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมเครื่องมือที่นิยมนำมาใช้ โดยเอไอ (AI) จะจดจำภาพและลักษณะของหมวกนิรภัยที่มีความแตกต่างจากศีรษะของมนุษย์ได้อย่างแม่นยำ ดังนั้น หากพบว่าผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์คนใดไม่สวมหมวกนิรภัย จะสามารถตรวจจับได้ทันที ภาพชัดแม้เป็นเวลากลางคืนทำให้เห็นป้ายทะเบียนอย่างชัดเจน หลังจากนั้นจะมีการส่งต่อข้อมูลผ่านระบบข้อมูลของกรมการขนส่งทางบก เพื่อบันทึกการค้างชำระค่าปรับซึ่งจะไปปรากฏในฐานข้อมูลการชำระภาษีรถจักรยานยนต์ เจ้าหน้าที่กรมการขนส่งทางบกสามารถแจ้งข้อมูลให้ผู้เจ้าของรถในกรณีมาชำระภาษีประจำปี และข้อมูลอีกส่วนจะส่งข้อมูลไปที่ระบบข้อมูลใบอนุญาตขับขี่รถในกรณีที่ได้โดยตัดแต้ม ในกรณีการไม่สวมหมวกนิรภัยจะโดนตัดแต้มจำนวน ๑ แต้ม เป็นต้น คณะผู้ศึกษาเห็นว่าเพื่อให้เกิดการดำเนินงานประสพผลสำเร็จควรจะมีการดำเนินการ ดังนี้ **๑)** เพิ่มกำลังคนโดยจัดจ้างงานจากบุคคลภายนอก และงบประมาณในการจัดซื้อและดูแลอุปกรณ์ และงบประมาณในการจัดส่งใบสั่ง **๒)** มีการลงนามบันทึกข้อตกลงระหว่างกองบังคับการตำรวจจราจร กรุงเทพมหานคร และหน่วยงานอื่นๆ ที่มีกล้อง CCTV เพื่อให้มีการเข้าถึงข้อมูล และเพิ่มประสิทธิภาพกล้องให้เป็นระบบกล้องอัจฉริยะ (AI) **๓)** ควรเชื่อมโยงระบบข้อมูลการปรับและตัดแต้มระหว่างหน่วยงาน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมการขนส่งทางบก) **๔)** เพิ่มความเข้มงวดระบบการตัดแต้ม (กรณีโดนตัดแต้ม ๑๒ แต้ม จะถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ ๙๐ วัน) และเพิ่มโทษกรณีกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการไม่ต่อใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์ในรอบต่อไป **๒) การแก้ไขกฎหมาย พรบ. คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมกฎกระทรวง ประกาศกระทรวง (นวัตกรรมกฎหมาย) การยกเว้นการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ กรณีไม่สวมหมวกนิรภัย** ควรมีการแก้ไขกฎหมาย พรบ. คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้มีความสอดคล้องกับกฎหมาย ข้อบังคับหลักเกณฑ์ที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นที่ทำงานร่วมกัน อาทิเช่น แก้ไขให้สอดคล้องกับหมวดการประกันความเสียหาย ตัวอย่างเช่น กำหนดให้ข้อความในกรมธรรม์ประกันภัยหรืออัตราการรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จะถูกยกเว้นความคุ้มครองกรณีที่ผู้ขับขี่ไม่สวมหมวกนิรภัย ดังนั้น หากเกิดอุบัติเหตุขึ้นจะไม่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลจาก พรบ. คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ และเพื่อเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้คนหันมาสวมหมวกนิรภัยกันมากขึ้นเห็นว่าการลดการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งต้องมีมาตรการลดการใช้ดุลพินิจและการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ อาจจะมีการทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และการนำเทคโนโลยีอย่างการติดกล้องอัจฉริยะที่กล่าวไว้ข้างต้น ก็มีส่วนช่วยลดการใช้ดุลพินิจได้เนื่องจากมีหลักฐานค่อนข้างชัดเจน การใช้ดุลพินิจยังนำมาซึ่งความสูญเสียได้ หากการใช้ดุลพินิจบกพร่องตัดสินไม่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง

แนวทางการขับเคลื่อนสังคมในยุควิถีใหม่ โดยเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทและเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี ทุกภาคส่วนเร่งสร้างและพัฒนาเครื่องมือสมัยใหม่ เพื่อสนับสนุนและรองรับการปฏิบัติงานให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยซึ่งหากพิจารณาคะแนนดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (World Justice Project Rule of Law Index : WJP) ในปี ๒๕๖๖ พบว่า ประเทศไทยได้คะแนนดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม ๐.๔๙ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑ คะแนน **อยู่ในอันดับที่ ๘๒ จาก ๑๔๒ ประเทศทั่วโลก** ถดถอยลงจากปี ๒๕๖๕ ที่ได้คะแนน ๐.๕๐ และต่ำสุดนับตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ ที่ประเทศไทยเข้าสู่การสำรวจ โดยหากพิจารณาปัจจัยรัฐบาลที่โปร่งใส (Open Government) ประเทศไทยได้คะแนนเพียง ๐.๔๘ ซึ่งอยู่ในอันดับที่ ๗๗ ของโลก

ทั้งนี้ยก.๑๙ ได้นำนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการยุติธรรมของทั้ง ๕ กลุ่ม เพื่อยกระดับค่าคะแนนดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรมของประเทศไทยซึ่งมีหลายปัจจัย อาทิ เช่น **ปัจจัยที่ ๓** รัฐบาลมีความโปร่งใส ข้อ ๓.๑ การเผยแพร่กฎหมายและข้อมูลของรัฐ ข้อ ๓.๓ ประชาชนมีส่วนร่วม **ปัจจัยที่ ๔** สิทธิขั้นพื้นฐาน ข้อที่ ๔.๑ มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและไม่มีการเลือกปฏิบัติ ข้อที่ ๔.๒ มีการรับประกันสิทธิในชีวิตและความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล **ปัจจัยที่ ๖** การบังคับใช้กฎหมาย ข้อที่ ๖.๑ การบังคับใช้กฎระเบียบอย่างมีประสิทธิภาพ **ปัจจัยที่ ๗** กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ข้อที่ ๗.๑ ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการทางแพ่งได้ ข้อที่ ๗.๗ มีกระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาทแบบทางเลือกที่สามารถเข้าถึงได้ มีประสิทธิภาพ และเป็นกลาง **ปัจจัยที่ ๘** กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ข้อที่ ๘.๔ ระบบยุติธรรมทางอาญาปราศจากการแบ่งแยก และข้อที่ ๘.๗ มีกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมายและประกันสิทธิของผู้ต้องหา โดยหากค่าดัชนีปรับตัวสูงขึ้นซึ่งเป็นเรื่องของทุกคนในสังคมได้รับผลกระทบ เพราะหลักนิติธรรมคือการรับประกันถึงความเป็นธรรมในสังคม การเข้าถึงโอกาสและสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ไม่ถูกกล่และจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีความปลอดภัยในการอยู่ร่วมกันของสังคม สอดคล้องกับ Justice is what the right-minded members of community those who have the right within them believe to be fair. “ความยุติธรรม คือ เรื่องของบุคคลในสังคม ซึ่งบุคคลนั้นมีความชอบธรรม ซึ่งเชื่อว่าเป็นเรื่องที่ชอบธรรม” ที่จะทำให้สังคมไทยก้าวผ่านวิกฤตนิติธรรมตกต่ำไปได้อย่างยั่งยืน